

Posudek vedoucí práce na diplomovou práci

Název práce: **Seberegulace u předškolních dětí v klasických a alternativních mateřských školách**

Autorka: Bc. Kristýna Janečková

PŘÍNOSNOST TÉMATU

Diplomová práce se věnuje srovnání seberegulačních dovedností dětí navštěvující běžné MŠ a alternativní – lesní mateřské školky. Téma práce považuji z psychologického hlediska za velmi přínosné z několika důvodů. Obecně sociálně emoční kompetencím dětí se v poslední době věnuje větší pozornost, sociálně emoční dovednosti mohou zásadně ovlivnit úspěšnost dítěte v různých oblastech. Stejně tak výběru mateřské školy rodiče věnují větší pozornost než tomu bylo v minulosti, neboť nevnímají MŠ jako instituci hlídající dítě po dobu jejich nepřítomnosti, ale instituci, která má dítě rozvíjet, inspirovat a podporovat jeho vývoj. Lesní mateřské školy se od běžných MŠ v mnohém liší, jak je v DP blíže popsáno, proto považuji za užitečné ověření, zda odlišný přístup vedení dětí může ovlivňovat také jejich seberegulační dovednosti.

CÍL PRÁCE

Autorka si ve své práci klade za cíl porovnat sociálně emoční kompetence u dětí navštěvující klasickou státní MŠ a alternativní, lesní MŠ. Pro tyto účely testuje tyto dovednosti s pomocí subtestů vývojové škály IDS. Svého záměru se autorka drží v literárně přehledové části, kde jsou popsány klíčové pojmy i koncepty související s tématem, ale i ve výzkumné části se od svého cíle neodklání a kvalitně propojuje teoretické poznatky s výsledky svého výzkumu. Lze konstatovat, že cíl práce byl splněn, autorka i na základě osobních zkušeností poskytuje čtenáři hlubší vhled do této problematiky. Jsou zde nastíněny možnosti dalšího výzkumu, kterému by se mohla odborná veřejnost věnovat.

FORMÁLNÍ STRÁNKA

Předložená práce je v porovnání s ostatními diplomovými pracemi spíše méně rozsáhlá. Obsahuje 58 stran textu včetně 9 stránkového seznamu literatury zahrnující recentní tuzemské i zahraniční zdroje. Informovaný souhlas je uveden jako příloha práce, stejně jako seznam tabulek a obrázků.

Práce je tradičně rozdělena na teoretickou a výzkumnou část, obě části jsou spolu propojeny a tvoří koherentní celek. Oceňuji minimální chybovost v gramatice i stylistice, minimální počet překlepů.

TEORETICKÁ ČÁST obsahuje 4 hlavní, logicky na sebe navazující a vzájemně propojené kapitoly vztahující se k tématu DP. V první kapitole se autorka věnuje problematice seberegulace (emoce a jejich rozpoznávání a regulace, porozumění sociálním situacím). Ve druhé kapitole autorka popisuje vybrané, s tématem DP související, oblasti vývoje předškolního dítěte. Třetí a čtvrtá kapitola je věnována bližšímu popisu klasických, resp. alternativních mateřských škol, jejich srovnání, kritickému zhodnocení možných výhod i nevýhod každého typu předškolního zařízení.

Domnívám se, že některým kapitolám či subkapitolám mohla být v práci věnována větší pozornost - např. subkapitola „Strategie emoční regulace“ vychází převážně z příručky IDS, subkapitolu „Porozumění emočním situacím“ považuji za příliš stručnou na to, že je klíčová pro téma diplomové práce. Naopak za zdařilou považuji strukturu kapitoly věnované popisu jednotlivých typů předškolních zařízení, čtenáři je umožněno pochopit širší souvislosti i s ohledem na téma diplomové práce.

V literárně přehledové části autorka prokázala schopnost práce s literaturou a odborné rešerše, používá aktuální terminologii, uvádí aktuální poznatky z různých oblastí vztahující se k tématu DP.

EMPIRICKÁ ČÁST

Výzkumná část obsahuje kvantitativní výzkum porovnávací sociálně emoční kompetence předškolních dětí v klasických a lesních mateřských školách v okolí Českých Budějovic. Pro tyto účely byly použity

subtesty vývojové škály IDS. Výzkumný soubor zahrnuje 42 respondenty ve věku 5-7 let ze čtyř předškolních zařízení (2 běžné MŠ, 2 MŠ alternativního typu). Při definování výzkumných otázek a hypotéz autorka vychází ze zahraničních výzkumů věnovaných této problematice. Cílem bylo porovnat seberegulaci a sociálně emoční kompetence dětí z klasických a lesních MŠ a také ověření, zda biologické pohlaví dítěte souvisí s úrovní sociálně emočních kompetencí. Výsledky ukázaly, že děti z alternativních MŠ vykazují statisticky významně lepší dovednosti v oblasti porozumění sociálním situacím a sociálně kompetentního jednání. Nebyl prokázán rozdíl v sociálně emočních dovednostech dětí v závislosti na jejich biologickém pohlaví. Oceňuji, že si autorka všimá konkrétních odpovědí dětí, poukazuje na zaznamenané rozdíly v konkrétních seberegulačních strategiích u dětí z odlišných předškolních zařízení a navrhuje je více prozkoumat v dalším výzkumu. Autorka ve své práci správně reflektuje, že výzkumný soubor není dostatečně velký na to, aby bylo možné výsledky generalizovat, ale minimálně ukazuje trend, který je vhodné při práci s dětmi reflektovat.

DISKUSE

V několika stránkové diskusi autorka shrnuje výsledky výzkumu, které jsou srovnány s výsledky jiných studií věnovaných tomuto tématu. Zamýšlí se nad faktory, které mohly výsledky výzkumu ovlivnit a ty zasahuje do celkového rámce celé práce. Ačkoliv byly zjištěny signifikantně lepší výsledky některých sociálně emočních dovedností u dětí navštěvující lesní MŠ, nelze považovat typ předškolního zařízení jako kauzální faktor ovlivňující tyto kompetence. Autorka při interpretaci výsledků neopomíjí zmínit vliv rodiny a rodičovského výchovného působení, které mohou zásadním způsobem sociálně emoční kompetence a vývoj dítěte obecně ovlivnit. Tuto skutečnost autorka reflektuje také v samostatné subkapitole „Rodiče dětí z LMS“. Stejně tak nižší počet respondentů je limitem práce, který znemožňuje výsledky zobecnit.

CELKOVĚ

Autorka se ve své diplomové práci s názvem „Seberegulace u předškolních dětí v klasických a alternativních mateřských školách“ nezabývá pouze seberegulačními dovednostmi, ale sociálně emočními kompetencemi obecně – tak, jak jsou popsány a definovány ve vývojové škále IDS. Tento mírný odklon od názvu diplomové práce není na škodu, naopak přináší bohatší vhled do oblasti sociálně emočního vývoje předškolních dětí. Z alternativních MŠ si autorka vybrala lesní MŠ, které se v mnoha ohledech od klasických MŠ odlišují.

Práci považuji za zdařilou, jednotlivé kapitoly jsou vzájemně propojeny, stejně tak je propojena literární přehledová a výzkumná část. Zjištění z výzkumu může být inspirací jednak pro rodiče, ale také pro pedagogy v mateřských školách, může vést k zamyšlení, jak posilovat a rozvíjet sociální emoční kompetence dětí.

Bc. Kristýna Janečková předkládá práci, která se věnuje praktickému a užitečnému tématu s potenciálem pro praktickou aplikaci. Předloženou práci **doporučuji k obhajobě** a hodnotím **výborně**.

Otázky, podněty k obhajobě:

- Výzkumný soubor byly děti navštěvující MŠ v okolí Českých Budějovic. Klasické MŠ byly lokalizovány ve městě, zatímco jedna z alternativních MŠ je lokalizována na vesnici (bližší informace o lokalitě druhé alternativní MŠ nebyly v práci uvedeny). Jak tato skutečnost (odlišná lokalita MŠ) mohla ovlivnit výsledky výzkumu?
- Autorka zjistila signifikantně lepší dovednosti v oblasti sociálně kompetentního jednání a porozumění sociálním situacím u dětí navštěvující lesní MŠ. Byl v těchto oblastech zjištěn rozdíl také v závislosti na pohlaví?
- Lze lepší sociálně kompetentní jednání u dívek vysvětlit i jiným faktorem než docházkou do alternativní MŠ?
- Pro další výzkum autorka navrhuje blíže prozkoumat „osobnostní kvality, seberegulaci či výchovné styly rodičů dětí z lesních MŠ a jejich motivaci k volbě konkrétního předškolního vzdělávání“. Jak konkrétně by mohl být tento výzkum realizován? Proč pouze lesní MŠ? Co je míněno „osobnostními kvalitami rodičů?“ A jak by bylo možné blíže zkoumat seberegulaci rodičů?

V Praze 22.01.2023

Mgr. Veronika Šporclová, Ph.D.
Katedra psychologie FF UK